

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Αστική Ανάπτυξη και Πολιτικές

Ενότητα 8: Αστική λιτότητα και διακυβέρνηση. Η περίπτωση της Αθήνας

Γιάννης Χωριανόπουλος
Τμήμα Γεωγραφίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

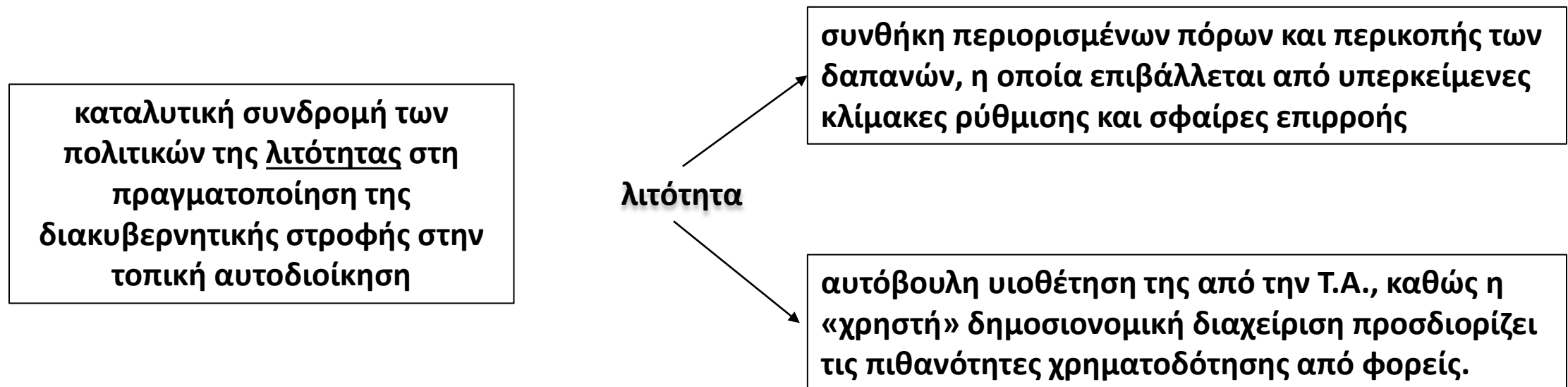
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αστικοποίηση της Λιτότητας & Διακυβέρνηση

Τι σημαίνει 'διακυβέρνηση';

- Ως όρος, προσπαθεί να περιγράψει τις κυρίαρχες επιλογές για την προσαρμογή της τοπικής πολιτικής διαδικασίας στις ταχύτατα εξελισσόμενες κοινωνικο-οικονομικές μεταβολές.
- Κομβική παράμετρο της ανακλιμάκωσης: αναφέρεται στη διαχείριση και στη χρηματοδότηση των νέων αρμοδιοτήτων και ρόλων που αναλαμβάνει η τοπική αυτοδιοίκηση, συνοδευόμενη από ένα ισχυρό αφήγημα περί των πλεονεκτημάτων της αποκέντρωσης.
- Πρωτίστως, σχετίζεται με το «ξεκλείδωμα» των αυτοδιοικητικών δομών και το «άνοιγμά» τους σε νέους τοπικούς, κατά προτίμηση, οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς, συνθέτοντας δίκτυα πολιτικής και οικονομικής συν-διαχείρισης που κινούνται «πέρα και πάνω από το κράτος».

Η σχέση της Λιτότητας με την Ανακλιμάκωση και τη Συμμετοχική Διακυβέρνηση

1980

- Ένταξη στην ΕΕ (1981)
- Κρίση ρευστότητας (1985)
- Λιτότητα (1985-1987)

- Συνοικιακά Συμβούλια (1982)
- Δημοτικές Αναπτυξιακές Εταιρείες (1985)
- Διοικητικές Περιφέρειες (1986)

1990

- Κρίση ρευστότητας (1991)
- Λιτότητα (1991-1993)
- Κριτήρια σύγκλισης του Maastricht (1992)
- Υιοθέτηση Προγράμματος Σταθερότητας (1994-1999)

- Πολιτικές Νομαρχίες (1994)
- Τόνωση της συμμετοχικότητας στις Νομαρχίες (1994)
- Συνενώσεις Δήμων από 5775 σε 1034 (1997).
- Τόνωση της συμμετοχικότητας στους Δήμους (1997)

2000

- Κρίση ρευστότητας (2009)
- Κρίση χρέους (2010-...)
- Συνεχιζόμενη λιτότητα (2009-...)

- Εκλεγμένες πολιτικές Περιφερειακές αρχές (2010)
- Περιφερειακή «Επιτροπή Διαβούλευσης».
- Συνενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων σε 325 ενότητες (2010).
- Δημοτική «Επιτροπή Διαβούλευσης».
- Προβλέψεις στήριξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.
- Θέσπιση «Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών»

Διακυβέρνηση: Σχέση τοπικού κράτους με κοινωνία των πολιτών

«ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΩΝ»

το σύνολο ενός ευρύτατου φάσματος κοινωνικών φορέων, ομάδων και συλλογικοτήτων, που κινούνται έξω και πέρα από το χώρο του κράτους και της αγοράς.

...τα συνδικάτα, τα πανεπιστήμια, οι ομάδες πίεσης και τα κινήματα βάσης, αλλά και οι ΜΚΟ, οι εργοδοτικές ενώσεις και οι ακροδεξιές παραστρατιωτικές ομάδες.

Η σχέση της Λιτότητας με την Ανακλιμάκωση και τη Συμμετοχική Διακυβέρνηση εξετάστηκε στην Αθήνα, τη διετία 2015-2017. Η επιτόπια έρευνα εστίασε τόσο στην τοπική αυτοδιοίκηση, όσο και στη κοινωνία των πολιτών, σημειώνοντας τις μεταβολές στην πολιτική πραγματικότητα μιας πόλης που βίωσε τις συνέπειες της λιτότητας, και αμφισβήτησε κοινωνικά το δόγμα της.

...θεματικά & από την
Αθήνα

NEW
DEVELOPMENTS
IN URBAN
GOVERNANCE

RETHINKING COLLABORATION IN THE
AGE OF AUSTERITY

JONATHAN S. DAVIES, ISMAEL BLANCO,
ADRIAN BUA, IOANNIS CHORIANOPOULOS,
MERCÈ CORTINA ORIOL, NIAMH GAYNOR,
BRENDAN GLEESON, STEVEN GRIGGS,
PIERRE HAMEL, HAYLEY HENDERSON,
DAVID HOWARTH, ROGER KEIL,
MADELEINE PILL, YUNAILIS SALAZAR,
HELEN SULLIVAN

...για την Αθήνα

JOURNAL OF URBAN AFFAIRS
2020, VOL. 42, NO. 1, 39–55
<https://doi.org/10.1080/07352166.2018.1521702>

 Routledge
Taylor & Francis Group

Austerity governance and bifurcated civil society: The changing matrices of urban politics in Athens

Ioannis Chorianoopoulos and Naya Tselepi

University of the Aegean

ABSTRACT

In this article, the shift from government to governance in local affairs is viewed through the “rescaling” lens and the changing relations between state and civil society via a scalable interpretation of the Gramscian notion of the “integral state.” The case in point is Athens, in which formal and informal collaborative vehicles for decision making were explored. At the city hall level, we show how the rescaling of the local state and the politics of austerity is influencing the recomposition of civil society, shaping a new form of “elite pluralism” based on the power and influence of third-sector multinationals. At the civil society level, we investigate the variety of grassroots collaborative initiatives that have sprung recently up, underscoring their firm avoidance of austerity-related agents, policies, and institutions. Austerity is changing the matrices of Athens’s urban governance. It is bifurcating civil society into an elite sector partnering with the city and a grassroots element that positions itself outside the austerity machine.

<https://doi.org/10.1080/07352166.2018.1521702>

Οι σχέσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης με την κοινωνία των πολιτών

μεταπολεμικά

- καθυπόταξη των αντίθετων πολιτικών θέσεων και στάσεων
- διασπασμένη και κατακερματισμένη αυτοδιοίκηση
- διορισμός των δημάρχων και των κοινοταρχών

- κοινωνία πολιτών → Δέκτης άμεσου πολιτικού ελέγχου
- σιωπηρό στεγαστικό κίνημα → προσανατολισμένο στο κεντρικό κράτος

μεταπολιτευτικά

- μαζικά πολιτικά κόμματα και νέο-πελατειακές δομές
- θεσμικές μεταρρυθμίσεις λόγω Ε.Ε.
- εμφάνιση νέας σκηνης από ΜΚΟ
- διατήρηση του συγκεντρωτισμού
- περιορισμένη συμμετοχικότητα στους Δήμους (και θεσμικά εμπόδια...)
- οι όποιες τοπικές διεκδικήσεις στέφονταν προς το κεντρικό κράτος

Στιγματισμένη εικόνα των θεσμών στο χώρο των συλλογικοτήτων

Νέο Πλαίσιο:

Κρίση – Λιτότητα - Καλλικράτης - Ανακλιμάκωση

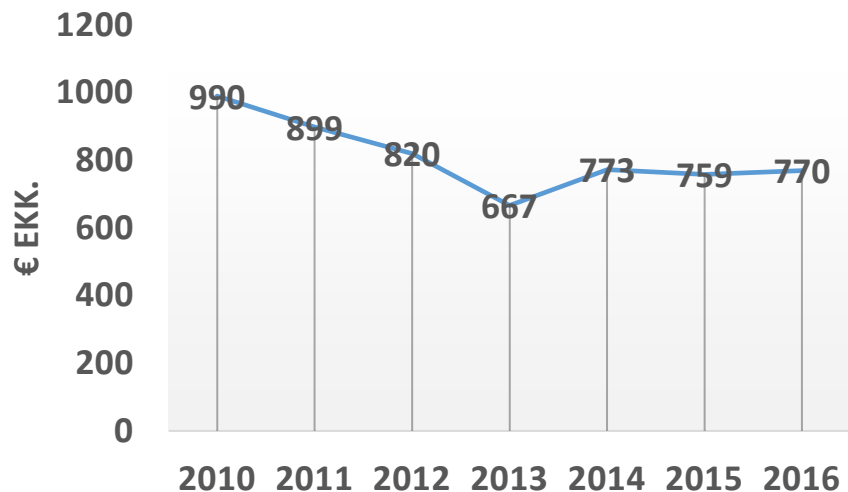
Περιφέρεια (2015)

- Η μεγαλύτερη πτώση στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών σ' όλη την ΕΕ.
- Οι άστεγοι στη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας έφτασαν τους 9.100

Πόλη (2016)

- 26,1% του πληθυσμού ζει με εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας.
- Ένα επιπλέον 8,1% αντιμετωπίζει σοβαρές στερήσεις υλικών αγαθών.

Προϋπολογισμός 2010-2016)

Τα οικονομικά του Δήμου

- Ο Δημοτικός προϋπολογισμός μειώθηκε κατά 20% εξαιτίας περικοπών στις κρατικές επιχορηγήσεις και σημαντικής μείωσης των φορολογικών εσόδων.
- Επιβολή περιορισμών στο δανεισμό.
- Υιοθέτηση περιοριστικής πολιτικής από το Δήμο, αλλά & της λογικής της λιτότητας:

- Αναδιάρθρωση υπηρεσιών
- Μείωση προσωπικού από 12.000 σε 7.000
- Απαγόρευση προσλήψεων

- Σχέδιο για την εξάλειψη του χρέους της πόλης ως το 2019, μέσω σταθερά αυξανόμενων πλεονασμάτων στον τοπικό προϋπολογισμό.

Δήμος Αθήνας – Στρατηγικές Συνεργασίες 2010-2017

	Ανάπτυξη			Resilience	Ομάδες κοιν. Πολιτών	Κοινωνική Πολιτική		
	α) Rethink & β) Reactivate (2010)	Innovathens (2013)	Athens Tourism Partnership (2016)	Resilient Athens (2014)	συνΑθηνά (2014)	Κέντρο Αλληλεγγύης Αθήνας (2014)	Αλληλεγγύη στην Οικογένεια (2012)	Αθήνα – Πρωτεύουσα της Αλληλεγγύης (2015)
Στόχοι	α) Χωρική παρέμβαση στο κέντρο της πόλης β) Συμμετοχικό ερευνητικό πρόγραμμα	Κόμβος στήριξης της Καινοτομίας και της Επιχειρηματικότητας.	Σύμπραξη / πρωτοβουλία για την τουριστική προβολή της Αθήνας.	Η «Στρατηγική Ανθεκτικότητας της Αθήνας» με περιβαλλοντικές και κοινωνικο-οικονομικές δράσεις και ορίζοντα το 2030	Πλατφόρμα επικοινωνίας και στήριξης των δράσεων ομάδων πολιτών	Σύστημα πολλαπλών υπηρεσιών σε μια ανοικτή δομή	Υλική αλλά και συμβουλευτική υποστήριξη σε 149 οικογένειες για έξι μήνες.	Επισιτιστική βοήθεια και μέτρα κοινωνικής στήριξης.
Βασικά Μέλη	<ul style="list-style-type: none"> Υπουργείο Περιβάλλοντος Δήμος Αθηναίων Περιφέρεια Αττικής Κοινοφελές Ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης 	<ul style="list-style-type: none"> Τεχνόπολη Δήμου Αθηναίων 6 σύνδεσμοι επιχειρήσεων - 320 IT εταιρείες Samsung Electronics 	<ul style="list-style-type: none"> EATA Athens International Airport (AIA) Aegean Airlines Marketing Greece 	<ul style="list-style-type: none"> Γραφείο Ανθεκτικότητας και Βιωσιμότητας του δήμου Δίκτυο 100RC 	<ul style="list-style-type: none"> συνΑθηνά Δίκτυο χορηγών 	<ul style="list-style-type: none"> Δήμος Αθηναίων 'Solidarity Now' συντονίζοντας τη δράση 4 ΜΚΟ 	<ul style="list-style-type: none"> ΚΥΑΔΑ Cosmote 	<ul style="list-style-type: none"> ΚΥΑΔΑ Δημοτικό βρεφοκομείο & 18 ΜΚΟ
Χρηματοδότηση	<ul style="list-style-type: none"> Κοινοφελές Ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης 	<ul style="list-style-type: none"> Διαρθρωτικά Ταμεία ΕΕ Samsung Electronics 	<ul style="list-style-type: none"> AIA Aegean Airlines The Hellenic Initiative 	<ul style="list-style-type: none"> Rockefeller Philanthropy Advisors (RPA) 	<ul style="list-style-type: none"> Bloomberg Philanthropies 	<ul style="list-style-type: none"> Χρηματοδοτικός μηχανισμός Ε.Ο.Χ. Open Society Foundation 	<ul style="list-style-type: none"> Cosmote ΔΕΠΑ Δίκτυο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (CSR Hellas) 	<ul style="list-style-type: none"> ΤΕΒΑ – Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους

Κόμβος Αλληλεγγύης

AMSTERDAM-ATHENS

Building Capacity
FOR Supporting REFUGEES

αλληλεγγύη

SOLIDARITY NOW

This is our common ground

INNOVATHENS
powered by **SAMSUNG**

ATHENS TOURISM PARTNERSHIP

THE HELLENIC INITIATIVE

Bloomberg Philanthropies MAYORS CHALLENGE MAYORSCHALLENGE.BLOOMBERG.ORG

“Winning the Mayors Challenge award for Athens opened the door to the world.
Mayor Giorgos Kaminis was ready to take that leap forward, but the award gave us the boost...”

SIGN UP

— AMALIA ZEPOU; City of Athens, Greece
2014 Winning City

100 RESILIENT CITIES
CENTENNIAL CHALLENGE

THE ROCKEFELLER FOUNDATION

Η διακυβερνητική στροφή του Δήμου της Αθήνας στο χώρο της Κοινωνικής Πολιτικής

Το Κέντρο Υποδοχής και Αλληλεγγύης του Δήμου Αθηναίων (ΚΥΑΔΑ) εστιάζει τη δράση του στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

«Ως Δήμος, παρασκευάζαμε και διανέμαμε περίπου 4.000 μερίδες φαγητού κάθε μέρα. Τα χίλια από αυτά θα πήγαιναν στο συσσίτιο του Δήμου, και τα υπόλοιπα στους παιδικούς σταθμούς. Από την έναρξη της κρίσης και μετά, ο αριθμός αυτός τετραπλασιάστηκε, ενώ δίνουμε φαγητό και σε σχολεία, αφού είχαμε παιδιά που λιποθυμούσαν από την πείνα»
(Αθήνα, ΜΕΠ-Α)

- Καθώς οι ανάγκες για σίτιση αυξάνονταν, το ΚΥΑΔΑ προσέγγισε δύο ΜΚΟ (την Equal Society και τη ΝΟΣΤΟΣ), οι οποίες λειτούργησαν για λογαριασμό του, διανέμοντας μερίδες φαγητού σε διάφορες περιοχές της πόλης. Οι συνεργασίες του ΚΥΑΔΑ, όμως, επεκτάθηκαν και σε άλλους τομείς, αναζητώντας πηγές χρηματοδότησης τόσο από τις επιχειρήσεις όσο και από το εξωτερικό. ...

Κόμβος αλληλοβοήθειας

- Στο διώροφο κτίριο του Παλιού Φρουραρχείου στο Σταθμό Λαρίσης, ξεκίνησε το 2012 η λειτουργία του Κόμβου Αλληλοβοήθειας Πολιτών, με στόχο τη διανομή τροφίμων και ρουχισμού σε άτομα και οικογένειες που έχρηζαν στήριξης.
- Οι καταγεγραμμένοι ωφελούμενοι ξεπέρασαν τους 10.000.
- Οι παροχές σε είδος προέρχονταν από δωρεές ιδιωτών, φορέων και εταιρειών από την Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Διεκδίκηση και η εξασφάλιση κονδυλίων ύψους €2,060,208 από τον χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (Ε.Ο.Χ.), για την περίοδο 2014-2016.
- Επιτόπιες «παρεμβάσεις δρόμου» για τον άστεγο πληθυσμό σε καθημερινή βάση, μέσω της κινητοποίησης μιας νέα ομάδα από ΜΚΟ.
- Στο δεύτερο όροφο του φρουραρχείου στεγάζονταν ένα δίκτυο από πέντε ΜΚΟ, οι οποίες κινήθηκαν σε συνεννόηση με το Δήμο, εξασφαλίζοντας χρηματοδότηση από τις ίδιες διεθνείς πηγές.

Υλική και στεγαστική συνδρομή

- Οι βασικές δομές στεγαστικής πρόνοιας του Δήμου: δύο ξενώνες → 200 άτομα.
- Φιλοξενία 9 οικογενειών σε μία πολυκατοικία που ανήκει στο Δήμο, και ανακαινίστηκε από την Procter and Gamble.
- Πρόγραμμα «Αλληλεγγύη στη Οικογένεια» (2012)
  - Σύμπραξη με την Cosmote, στο πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής της Ευθύνης. Κάθε εξάμηνο, εκατό διαφορετικές οικογένειες δέχονταν υλική βοήθεια σε τρόφιμα, είδη προσωπικής υγιεινής, κλπ. Επιπρόσθετα, στα 500, περίπου, μέλη των ωφελούμενων οικογενειών προσφέρονταν εξατομικευμένη ψυχοκοινωνική, ιατρική και συμβουλευτική στήριξη.
  - Σύμπραξη με τη Δημόσια Επιχείρηση Αερίου (ΔΕΠΑ): 30 οικογένειες ανά εξάμηνο.
- ✓ Τα δύο σχήματα στεγάζονταν σε κτίριο που δώρισε στο Δήμο η «Αμερικανική Λεγεώνα»

9.100 άτομα αντιμετώπισαν κάποια μορφή ορατής έλλειψης στέγης στην ευρύτερη περιοχή της πόλης το 2013 (Arapoglou & Gounis, 2017: 64)

Δήμος: Αιτιολόγηση και αδιέξοδα

Ρεαλισμός της λιτότητας

“... Εντάξει, βρείτε μας έναν άλλο τρόπο. Δεν είναι το μνημόνιο ή η λιτότητα. Είναι η ανάγκη που μας οδηγεί προς τα εκεί. [...] Κάναμε μια επιλογή!
Ο Δήμος Αθηναίων φροντίζει 20.000 άτομα. Δεν μπορούμε να το αγνοήσουμε [...] Αν κάποιος πει ότι εγώ δεν θα το κάνω γιατί αυτός δεν είναι ο σωστός τρόπος, τότε αναλαμβάνει και την ευθύνη των συνεπειών αυτής της επιλογής”.

Γνώση συνεπειών

«Δεν υποκαθιστούμε, δεν κλείνουμε κάτι που κάνουμε εμείς για να το δώσουμε σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.
Αλλά από την άλλη μεριά όταν θες να επεκτείνεις τις εργασίες σου... τώρα, να προσλάβουμε εμείς νομικούς για να κάνουμε νομική συμβουλευτική δεν μπορούμε...»

Το συγκεκριμένο μοντέλο συνεργασιών και παραγωγής πολιτικής, όμως :

- Είναι αποσπασματικό και διέπτετε από τη λογική της «έκτακτης ανάγκης».
- Εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο οι τοπικοί στόχοι συμπίπτουν με τις προτεραιότητες των φορέων χρηματοδότησης.
- Περιορίζει τις δυνατότητες του δήμου να αναπτύξει ένα τοπικά προσδιορισμένο πλαίσιο πολιτικής που να αντικατοπτρίζει τις απόψεις και τους προβληματισμούς των φορέων της πόλης.
- Μεγαλώνει την πολιτική απόσταση που χωρίζει το δήμο από τους άτυπους φορείς, τις οργανώσεις και τις συλλογικότητες της τοπικής κοινωνίας των πολιτών.

Το άνοιγμα του δήμου προς το χώρο των συλλογικοτήτων: συνΑθηνά

- Το «συνΑθηνά» δημιουργήθηκε το 2013 και εντάχθηκε στα πλαίσια της «Αντιδημαρχίας της Κοινωνίας των Πολιτών και της Καινοτομίας».
- Απευθύνεται «...σε ομάδες πολιτών με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, κοινωνικές επιχειρήσεις, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, και όλους όσους υλοποιούν δράσεις προσανατολισμένες στο κοινό όφελος».
- Η διαδικτυακή πλατφόρμα του συνΑθηνά δίνει στις ενδιαφερόμενες ομάδες τη δυνατότητα να προβάλουν τις δράσεις τους, αλλά και να έρθουν σε επαφή με χορηγούς και υποστηρικτές.
- Από το 2014, το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το Bloomberg Philanthropies, καθώς αναδείχθηκε ως ένα από τα πέντε καινοτόμα σχήματα που κέρδισαν το Mayors Challenge Awards.

Την περίοδο 2013-2019, στο συνΑθήνα αναρτήθηκαν 3.828 δράσεις, τις οποίες πραγματοποίησαν 427 φορείς και ομάδες πολιτών, σε συνεργασία με 139 «υποστηρικτές»

Η διαδικτυακή πλατφόρμα του συνΑθηνά

συνΑθηνά

el en

Είσοδος | Εγγραφή

Καταχώριση δράσης
Καταχώριση open call

συνΑθηνά Νέα Δράσεις Ομάδες Στέγη Open Calls

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ

Το πρόγραμμα online σεμιναρίων του Social Dynamo για τον Απρίλιο.

[ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ](#)

ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ

Το συνΑθηνά καταγράφει πρωτοβουλίες που αναπτύσσουν οι πολίτες στο διαδίκτυο και στο πεδίο, στη διάρκεια της κρίσης του κορωνοϊού.

[ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ](#)

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ

Ξεκινά το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι Plus» από τον Δήμο Αθηναίων

[ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ](#)

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΡΙΣΗΣ

Συλλογή λύσεων από όλη την Ευρώπη, σε τοπικό επίπεδο, για την θωράκιση απέναντι στον COVID-19.

[ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ](#)

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι ομάδες που προκρίνονται στη Β' Φάση του co-Athens.

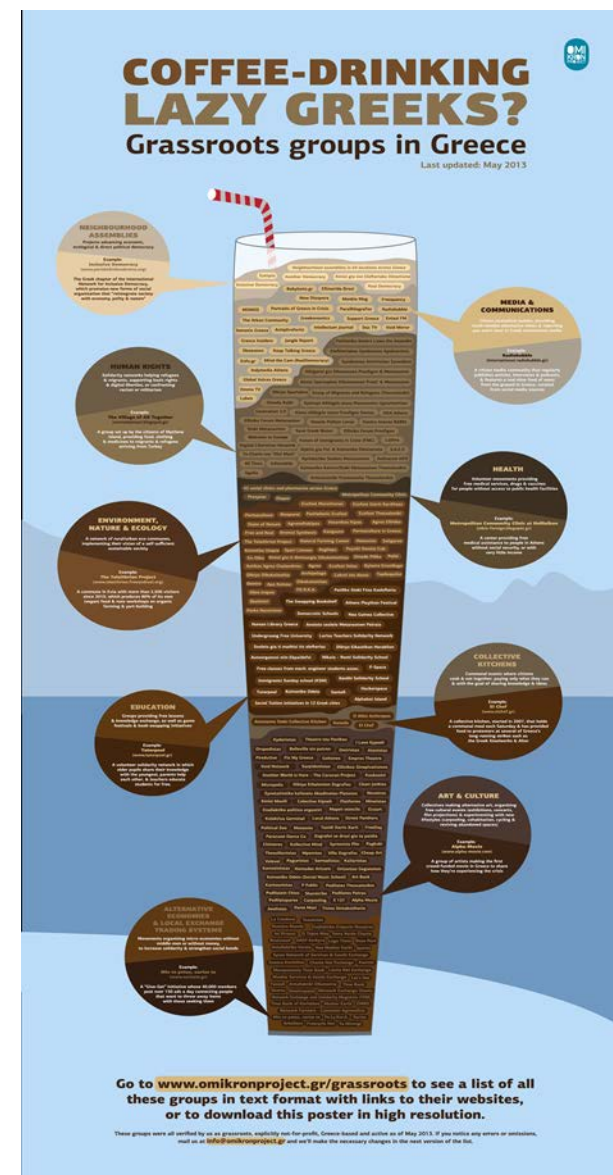
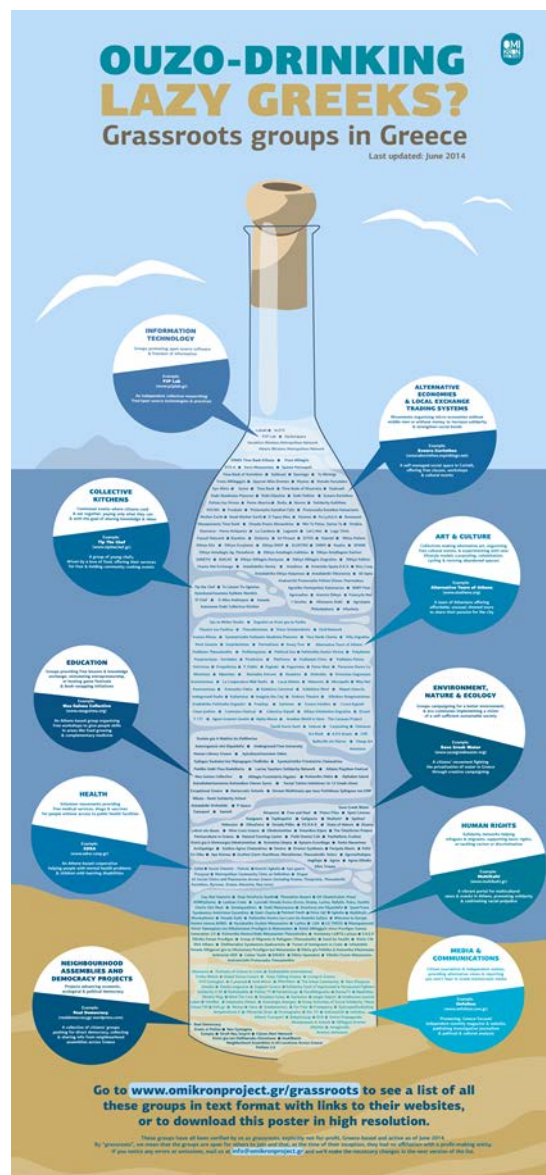
[ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ](#)

[ΔΕΙΤΕ ΤΟΝ ΧΑΡΤΗ](#)

Κοινωνία των πολιτών – ανάδυση άτυπων σχημάτων

Πάνω από 2.500 άτυπα συλλογικά σχήματα λειτουργούν αυτή τη στιγμή στις ελληνικές πόλεις, δηλώνοντας την άνοδο ενός διάχυτου συνεργατικού προτύπου με εξέχουσα παρουσία στην Αθήνα.

“Κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών ετών [2013-2016], οι άτυπες συνεργατικές πρωτοβουλίες στην Αθήνα υπερδιπλασιάστηκαν.... Πρόκειται για ομάδες που λειτουργούν κατά κανόνα ανεπίσημα και μόνο μερικές απ’ αυτές μετατρέπονται σε ΜΚΟ. Δεν θέλουν να έχουν καμία σχέση με το κράτος ή με τη διαχείριση κεφαλαίων. Θέλουν απλά να προσφέρουν μια διέξοδο στην κρίση”

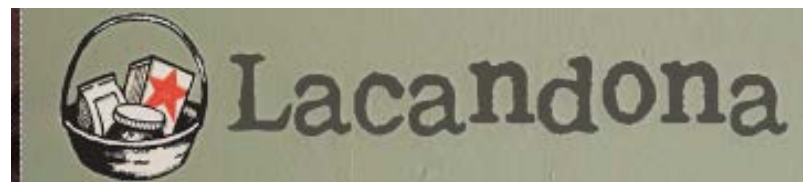

180 ΜΟΙΡΕΣ

ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ομάδα Προσφοράς & Αλληλεγγύης

Η πρωτοβουλία «One Stop»

Κατά τη διάρκεια της έρευνας (2015-2017), δύο υβριδικές ΜΚΟ, στην προκειμένη περίπτωση η «γέφυρα» και το «Ithaca Laundry», σε συνεργασία με την «Παρέα», την ακτιβιστική ομάδα «The Unseen», καθώς και ανεξάρτητα άτομα, συγκεντρώνονταν εβδομαδιαία στους χώρους του συνΑθηνά για να στηρίξουν τους άστεγους της πόλης, καλύπτοντας συντονισμένα σειρά αναγκών, όπως η παροχή νομικών συμβουλών, η σίτιση, η ιατρική φροντίδα αλλά και η ατομική φροντίδα (πλύσιμο ρούχων, κούρεμα, ντους).

Βασικά χαρακτηριστικά

Αυτο-οργανωμένες πρωτοβουλίες

«Υπάρχει αυτή η αυξανόμενη συνειδητοποίηση ότι είμαστε μόνοι μας, χωρίς καμία προστατευτική ομπρέλα οποιασδήποτε επίσημης αρχής ή οργάνου. Και όχι μόνο αυτό, αλλά ότι είμαστε εναντίον τους. Εξ' ου και η στροφή προς την αυτο-οργάνωση. [...] Η εκλογή του ΣΥΡΙΖΑ και η απογοήτευση που ακολούθησε, διέλυσε όποια ψευδαίσθηση είχε απομείνει ότι υπάρχει μια ευκαιρία, μια διέξοδο μέσω της επίσημης πολιτικής και των θεσμών».

Σημασία του τομέα των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (ΚοινΣΕπ)

Όλα τα συλλογικά εγχειρήματα που ενημέρωσαν την έρευνα - όπως εκδοτικοί οίκοι, βιβλιοπωλεία αλλά και παντοπωλεία/καφέ - λειτουργούσαν με συνεργατική δομή, και είχαν τη συνέλευση των εργαζομένων ως το μοναδικό όργανο λήψης των αποφάσεων.

Οι εργαζόμενοι προαποφάσιζαν το ύψος των αμοιβών τους, ενώ τα πλεονάσματα από την όποια κερδοφορία, χρησιμοποιούνταν σε για την ενίσχυση ανάλογων συνεργατικών δράσεων.

Βασικά χαρακτηριστικά

Απόσταση από θεσμούς και κρατικές δομές, ακόμα και για τις ΜΚΟ

«Εννοείται ότι δεν θα συνεργαστώ [...] με οργανισμούς, με ομάδες, με οργανώσεις που έχουνε σχέση με όλο αυτό το φάσμα, με όλο αυτό το μέτωπο, κράτος, ιδρύματα, ΜΚΟ κλπ, χωρίς να τσουβαλιάζω κανέναν γιατί δεν είμαι υπέρ αυτής της άποψης ότι προφανώς δεν είναι όλοι ίδιοι, αλλά...»

Προβληματικές σχέσεις με το Δήμο

«Το δημοψήφισμα δεν αφορούσε το ευρώ ή το Grexit. Αφορούσε τη λιτότητα. Δεν μπορείς να βγαίνεις και να στηρίζεις το «ναι», όπως έκανε ο δήμαρχος, γνωρίζοντας ότι αυτό που εμείς υποστηρίζουμε αναιρείται από το “ναι”».

«Οργανώνουμε τα πάντα από το Facebook. Αυτή τη στιγμή τη σελίδα μας την ακολουθούν 4.500 άτομα. Οπότε, τι κάνουμε; Καταρχήν αποφασίζουμε ως ομάδα για τη δράση της βδομάδας, και το μέρος που θα μαγειρέψουμε. Στη συνέχεια ανεβάζουμε στο Facebook τη λίστα με τα είδη, ...με τα προϊόντα που θα χρειαστούμε, ...υλικά, κατσαρόλες, μαχαιροπίρουνα, ...οτιδήποτε. Ο κόσμος τσεκάρει κάποια από τα προϊόντα στη λίστα, και δεσμεύεται ότι θα τα φέρει στο σημείο συνάντησης που έχουμε ορίσει για να τα μαγειρέψουμε όλοι μαζί. Εννοείται ότι δεν έχουμε γραφεία ή κάτι τέτοιο» (Αθήνα, ΚΑ-Γ)

Όρια της άτυπης δράσης;

“η αυτό-οργάνωση είναι μια μορφή αντίστασης. Είναι μια πολιτική δήλωση, που εκθέτει την απουσία των αρχών από εκεί που τις χρειάζονται. Είναι ένας τρόπος να αναδείξουμε και να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα της πόλης”.

Τα άτυπα δίκτυα κοινωνικής αλληλεγγύης είναι κατά κύριο λόγο μικρής κλίμακας εγχειρήματα, διαχειριζόμενα από ολιγομελείς ομάδες οι οποίες επικεντρώνουν τις προσπάθειες τους στην αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης.

“...όταν εμφανιστεί το ζήτημα ‘τι μπορούμε να κάνουμε’, η απάντηση είναι ‘λίγα πράγματα, μικρές πράξεις’ και ο λόγος είναι πολύ απλός. Δεν έχουμε το χρόνο ούτε την ενέργεια για τίποτα περισσότερο. Προσπαθούμε σκληρά σε καθημερινή βάση μόνο και μόνο για να τα βγάλουμε πέρα”

Προοπτικές;

Τα χρόνια της λιτότητας και η ανακλιμάκωση έχουν γκρεμίσει τις γέφυρες μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης και των ακτιβιστών πολιτών.

Τα άτυπα συνεργατικά σχήματα δεν εμφανίζονται διεκδικητικά σε επίπεδο πόλης, ούτε έχουν επιδιώξει να συνδεθούν με πιο παραδοσιακές - αν και στην περίπτωση της Ελλάδας, φθίνουσες - μορφές οργανωμένου πολιτικού αγώνα.

**Η κοινωνία των πολιτών εμφανίζεται διχασμένη:
από τη μία μεριά του σχήματος παρατηρούμε τους τοπικούς αλλά και τους διεθνείς ΜΚΟ οι οποίοι συνεργάζονται με το Δήμο,
και ...
από την άλλη, τις πολλαπλασιαζόμενες άτυπες οργανώσεις που διαθέτουν, όμως, μικρές οργανωτικές δυνατότητες**

Η προοπτική μιας ουσιαστικής κοινωνικής συνεργασίας για την πολιτική διαχείριση της λιτότητας δεν είναι ρεαλιστική.

Τα επιλεκτικά διακυβερνητικά μοντέλα που υιοθέτησε ο Δήμος δεν αφήνουν περιθώρια συμμετοχής στους ακτιβιστές.